

Information om skolskjuts och elevresor

Vad är skolskjuts?

Elever i förskoleklass, grundskola årskurs 1–9, i anpassad grundskola och anpassad gymnasieskola har enligt skollagen rätt till kostnadsfri skolskjuts om det behövs. Skolskjuts är resor mellan en anvisad på- och avstigningsplats i hemmets närhet till en anvisad på- och avstigningsplats i skolans närhet. Skolskjutsen går till den skola som kommunen har utsett för eleven.

Skolskjutsen ordnas i första hand med kollektiv linjetrafik och kompletteras med ett upphandlat trafikföretag.

Kommunernas hantering av skolskjuts styrs av

- lagar
- förordningar
- förarbeten
- vägledande rättsfall (praxis).

Eftersom lagar, förordningar och praxis inte alltid är heltäckande kan kommunerna – inom lagens ramar – utforma egna rutiner och riktlinjer för att hantera och organisera skolskjutsar och elevresor.

1 Skolskjuts för elever inom förskoleklass, fritidshem, grundskolan, anpassad grundskola och anpassad gymnasieskola

1.1 Styrdokument

a. Lagstiftning

Hemkommunen (i de flesta fall folkbokföringskommunen) är skyldig att anordna och bekosta skolskjuts för sina elever.

Skollagen (2010:800)

Elever i förskoleklass, grundskola, anpassad grundskola och anpassad gymnasieskola med offentlig huvudman har rätt till kostnadsfri skolskjuts från en plats i anslutning till elevens hem till den plats där utbildningen bedrivs, och tillbaka. Bestämmelserna tar hänsyn till:

- färdvägens längd
- trafikförhållanden
- elevens funktionsnedsättning
- någon annan särskild omständighet

Rätten till kostnadsfri skolskjuts gäller inte elever som väljer att gå i en annan skola än den som kommunen har utsett för eleven - placeringsskolan. Om det inte medför organisatoriska eller ekonomiska svårigheter ska kommunen ordna skolskjuts även i de fallen.

Hemkommunen ska även ordna skolskjuts för elever som går i fristående förskoleklass, grundskola och grundsärskola inom kommunen, om det inte medför organisatoriska eller ekonomiska svårigheter.

Skollagen (2010:800)

9 kap. 15 b och 21 a §§ (förskoleklass)

10 kap. 32 och 40 §§ (grundskola)

11 kap. 31 och 39 §§ (anpassad grundskola)

18 kap. 30 och 35 §§ (anpassad gymnasieskola)

9 kap. 15 c §, 10 kap. 33 §, 11 kap. 32 § och 18 kap. 31 §

(skolskjuts i vissa fall för elever i annan kommun än hemkommunen)

b. Förordningar

Regler och ansvar för de särskilt anordnade skolskjutsarna.

Förordningen (1970:340) om skolskjutsning

Bestämmelser om kör- och vilotider samt tidböcker vid skolskjutsning.

Förordningen (1994:1297) om vilotider vid vissa vägtransporter inom landet

Regler för bältesanvändning och var det ska finnas information om antalet tillåtna passagerare i fordon.

Trafikförordningen (1998:1276)

c. Föreskrifter

Vad som ska beaktas vid planering och anordnande av skolskjutsning.

Trafiksäkerhetsverkets föreskrifter (1988:17) om skolskjutsning

Hur bilbälten och skyddsanordningar ska användas.

Vägverkets föreskrifter om användning av bilbälten och särskilda skyddsanordningar för barn (VVFS 2006:135)

Regler för skyltars utformning på skolskjutsfordon och krav på bältesutrustning i bussar.

Vägverkets föreskrifter om bilar och släpvagnar som dras av bilar (VVFS 2003:22)

1.2 Ordlista

Elevresa

Rätt till bidrag för elever i gymnasieskola, se avsnitt 2. Elevresor för elever i gymnasieskola.

Fritidshem

För barn som går i förskoleklass till och med årskurs 6.

Fritidsklubb

Riktat sig till barn i årskurs 4–6 som inte behöver den omsorg och tillsyn som ges i fritidshem och pedagogisk omsorg.

Hemmet/bostaden

Den bostadsfastighet där eleven är folkbokförd eller vid växelvis boende där respektive vårdnadshavare är folkbokförd.

Hållplatsavstånd

Den kortaste kombinerade gång-, cykel- och/eller bilvägen från bostaden till hållplatsen.

Ledsagning/assistans

Stöd av personlig karaktär i samband med resa.

Linjetrafik

Persontransporter med allmänna kommunikationer.

Lovskola

Den som vanligen börjar i juni månad när läsåret har avslutats.

10 kap 23§ skollagen

Nattomsorg

Elev som är inskriven på nattomsorg (nattis).

Placeringsskola

Den skola som kommunen har anvisat. Vilken placeringsskola en elev har går att finna i kommunens kartverktyg.

Skolans fastighet

Den adress där skolans huvudbyggnad ligger och som är skolans officiella adress.

Skolbuss

Den upphandlade beställningstrafiken som ej är tillgänglig för allmänheten och går direkt till skolan.

Skolgård

Det område som tillhör skolfastigheten och det är till dess ingång som avståndet mäts.

Skolskjuts

Transporter som ordnas av kommunen enligt skollagen, se avsnitt 1.1 Styrdokument.

Skolskjutshållplats

Den på- och avstigningsplats som bestämts och hänvisas till av kommunen.

Skolväg

Den kortaste farbara kombinerade gång-, cykel- och/eller bilvägen från bostaden till skolan.

Tillfällig funktionsnedsättning

Skada till följd av olycksfall som beräknas vara en begränsad tid. Hit räknas till exempel arm- och benbrott med gipsning, vrickningar, stukningar och dylikt.

Vald skola

En skola där eleven placerats utifrån vårdnadshavares önskemål - ett val av skola där kommunen inte skulle ha placerat eleven annars. Det kan vara utanför elevens upptagningsområde eller en fristående skola.

Växelvis boende

Eleven har två likvärdiga bostäder inom kommunens geografiska område. Bostäderna är vårdnadshavarnas respektive folkbokföringsadresse och eleven är folkbokförd på en av adresserna.

1.3 Rätt till skolskjuts

a. Färdvägens längd

Färdväg är den närmaste vägen mellan bostaden och skolan. Sträckan mäts från bostadens tomtgräns till skolans infart.

b. Trafikförhållanden

Skolskjuts medges när färdvägen bedöms som trafikfarlig och riskfylld utöver det normala. Bedömningen av trafiksäkerheten görs individuellt efter en sammanvägning av faktorer som:

- barnets ålder
- sikten
- tillåten hastighet
- trafikflödet
- om det förekommer tung trafik
- om det finns en avskild gång- och cykelväg
- hur på- och avstigningsplatsen ser ut
- hur passager/övergångar ser ut
- om det finns trafiksignaler vid passager
- andra omständigheter.

När barn och fordon samsas i trafikmiljön innebär det alltid en risk. Men vissa trafikmiljöer innebär större risker än andra och det ska vägas in vid handläggningen.

Vid bedömning av trafikförhållanden har vårdnadshavare ett större ansvar att följa mindre barn upp till 9 år till skolan eller till upphämningsplats för skolskjuts.

Högsta förvaltningsdomstolens dom 1266–22

c. Elevens funktionsnedsättning

Funktionsnedsättning som inte beror på olycksfall

En elev med funktionsnedsättning kan få kostnadsfri skolskjuts utan hänsyn till avståndet. Vid en funktionsnedsättning görs en bedömning om och hur funktionsnedsättningen påverkar elevens möjlighet att ta sig till skolan.

Det är eleven och dennes vårdnadshavare som lämnar relevant medicinskt intyg för bedömningen.

Olycksfall

Skolskjuts på grund av en kortvarig funktionsnedsättning, efter exempelvis en olycka, beviljas bara om kostnaden inte täcks av någon försäkring.

d. Annan särskild omständighet

Ibland kan det finnas andra särskilda omständigheter som orsakar behov av skolskjuts. Då görs en individuell prövning av elevens förmåga att ta sig till skolan.

e. Val av skola

Om en elev valt en annan förskoleklass, grundskola eller anpassad grundskola än sin placeringsskola, har eleven rätt till skolskjuts till den valda skolan

- om eleven uppfyller villkoren *och*
- det kan ske utan organisatoriska eller ekonomiska svårigheter för kommunen.

Det betyder att eleven har rätt till skolskjuts till den valda skolan om det inte innebär merkostnader för kommunen - jämfört med om eleven gått i den skola där eleven

annars skulle ha placerats. Rätten till skolskjuts enligt denna punkt innebär inte en^{Sid 6(11)} skyldighet för kommunen att lägga om busslinjer.

f. Byte av skola vid flytt

En elev som flyttar till en bostad utanför sin skolas placeringsområde och väljer att gå kvar i samma skola har inte per automatik rätt till kostnadsfri skolskjuts till och från sin nya adress.

För att undvika skolbyte i årskurs 9 har elever möjlighet att få skolskjuts mellan hem och skola om det går att resa med linjetrafik. Det gäller bara om eleven gått i sin placeringsskola under årskurs 8.

g. Lovskola

En elev som går i lovskola enligt 10 kap 23§ i skollagen har rätt till skolskjuts - om övriga villkor för skolskjuts är uppfyllda.

h. Växelvis boende

En elev har rätt att ansöka om skolskjuts vid växelvis boende om villkoren för skolskjuts i övrigt är uppfyllda.

Eleven ska bo på båda adresserna regelbundet, ungefär hälften av tiden på vardera adressen. Ett fast schema lämnas in vid ansökan. Skolskjuts beviljas inte vid spontana eller enstaka övernattningar där eleven vanligtvis inte bor.

i. Familjehem/Jourhem

För boende i familjehem och jourhem likställs skolan eleven gick på innan placeringen som elevens placeringsskola, i de fall socialtjänsten intygar ett behov för eleven att gå kvar där, som elevens placeringsskola.

j. Skyddat boende

En elev i skyddat boende har rätt till skolskjuts om övriga villkor för skolskjuts är uppfyllda.

k. Skolskjuts mellan kommuner

Skolskjuts ordnas inte utanför kommunens geografiska gräns.

l. Skolskjuts för barn i fritidshem och fritidsklubb

Kommunen är inte skyldig att ordna eller bekosta skjuts till eller från fritidshem. En elev som vistas på fritidshem/fritidsklubb i anslutning till skoldagen har alltså inte rätt till skolskjuts mellan fritidshem/fritidsklubb och bostaden.

Elever erbjuds dock skjuts till och/eller från skolan de dagar de inte har fritidshem/fritidsklubb. Då lämnas elevens schema för skolskjuts till kommunen,

Ändringar i schemat ska meddelas av vårdnadshavare minst två veckor innan skjutsen ska genomföras.

m. Förskola

Kommunen är inte skyldig att ordna eller bekosta skjuts till eller från förskola.

1.4 Hantering av skolskjuts

a. Ansökan

Skolskjuts kan beviljas efter individuell prövning. Vårdnadshavare som ansöker om skolskjuts fyller i en ansökningsblankett och lämnar in efterfrågat underlag, till exempel intyg/utlåtande om eleven har en funktionsnedsättning, eller ett schema vid växelvis boende.

b. Elever i anpassad grundskola

Elever i anpassad grundskola, med en funktionsnedsättning som påverkar elevens förmåga att ta sig till skolan, kan ansöka om skolskjuts. Om vårdnadshavare vill kan skolan hjälpa till med underlag för en bedömning av elevens behov.

c. Handläggning och beslut

Varje ansökan prövas individuellt. Ett beslut och en motivering meddelas vårdnadshavaren.

Vid ändrade förhållanden går det att ompröva ett beslut under läsåret, till exempel vid ändrad folkbokföring eller ett skolbyte.

En myndighet får ändra ett beslut som den har meddelat som första instans om den anser att beslutet är felaktigt på grund av att det har tillkommit nya omständigheter, eller av någon annan anledning.

37 § förvaltningslagen (2017:900)

Ett beslut som gynnar en enskild part får bara ändras till den enskildes nackdel om

- det framgår av beslutet eller de föreskrifter som det har grundats på att beslutet under vissa förutsättningar får återkallas
- tvingande säkerhetsskäl kräver att beslutet ändras omedelbart, *eller att*
- felaktigheten beror på att parten har lämnat oriktiga eller vilseledande uppgifter.

d. Former för skolskjuts

Kommunen ordnar transporterna på lämpligt sätt, med hänsyn till trafikförhållanden och övriga ovan omständigheter angivna under 1.1 a.

Rätten till skolskjuts innebär inte att det måste ordnas från bostadsadressen till den plats där utbildningen bedrivs. Kommunen kan samordna skolskjutsarna och hänvisa elever till särskilda hållplatser.

Kommunen behöver inte heller anpassa skolskjutstiderna till varje elevs skoltider. Eftersom skolskjutsen samordnas uppstår det väntetider. Väntetiden ska hållas på en rimlig nivå.

e. Ledsagare eller assistent

Om eleven behöver ledsagning eller assistans under skolskjutsen kan vårdnadshavare ansöka om det som en insats enligt Lagen om stöd och service för vissa funktionshindrade (LSS). En sådan ansökan tas emot av biståndshandläggare hos Valfärd Gävle.

f. Ansvarsfördelning före, under och efter skolskjutsen

Alla har sin del i ansvaret under resan mellan bostaden och skolan: kommunen, skolan, entreprenören, föraren, vårdnadshavaren och eleven.

Vårdnadshavare har ansvar för eleven

- på vägen mellan bostaden och hållplatsen/upsamlingsplatsen
- under väntetider på hållplatsen/upsamlingsplatsen tills eleven stiger på bussen eller in i taxin.

Vårdnadshavaren ska se till

- att eleven kommer i god tid till hållplatsen/upsamlingsplatsen
- att eleven förbereds och tränas på att klara sin skolväg på ett så säkert sätt som möjligt.

Föraren får inte släppa på eller av elever på andra ställen än de förutbestämda hållplatserna/upsamlingsplatserna.

Samordnaren för skolskjuts ansvarar inte för elever som kommer för sent till uppsamlingsplatsen. Om avgångstiden anges som ett tidsintervall (till exempel 14.00-14.30) ska eleven vara på platsen när tidsintervallet börjar.

Om eleven är försenad till den ordinarie turen beviljas inte en extra tur. När eleven missar skolskjutsen är det vårdnadshavare som ansvarar för att eleven kommer till skolan, eller hem från skolan.

Under transporten

Under transporten ansvarar entreprenören för eleverna och för att gällande trafikbestämmelser följs. Eleverna ska följa föreskrivna regler, till exempel använda bältet. Föraren meddelar skolskjutshandläggaren om det uppstår problem med ordningen eller säkerheten under resan.

Vid skolan

När eleven kommer fram till skolans område är det skolans personal som ansvarar för tillsynen. Detsamma gäller innan hemfärd efter skolans slut.

2 Elevresa för elever inom gymnasieskolan

2.1 Styrdokument

a. Lag

Kommunerna har skyldighet att stå för kostnaderna för vissa elevresor.

Lag (1991:1110) om kommunernas skyldighet att svara för vissa elevresor.

För en elev som har rätt till studiehjälp ska elevens hemkommun ansvara för elevens kostnader för dagliga resor mellan bostaden och skolan. Resan ska vara minst 6 kilometer. Stödet ges kontant eller på annat lämpligt sätt som kommunen bestämmer.

Studiestödslagen (1999:1395)

29 kap. 6 § skollagen (2010:800)

Om stödet ges kontant är hemkommunen inte skyldig att ge högre ersättning än motsvarande 1/30 av basbeloppet, för varje hel kalendermånad som eleven har kostnader för resor mellan bostaden och skolan.

2 kap. 6 och 7 §§ socialförsäkringsbalken

Svensk författningssamling (2010:1250)

Regeringen får meddela ytterligare föreskrifter för tillämpningen av lagen (1991:1110). De får innebära att kommunens ansvar för elevens resor begränsas.

b. Förordning

Kommunen får bestämma hur resorna ska göras. Om resorna inte rimligen kan göras med annat kollektivt färdmedel än flyg, ska kommunen ersätta eleven för resekostnaderna med ett skäligt belopp.

Svensk författningssamling (1991:1120)

2.2 Ordlista

Basbelopp

Ett årligt belopp som används för att beräkna en rad olika socialförsäkrings- och skatteförmåner, som till exempel sjukpenning, föräldrapenning och studiemedel. Det uppdateras varje år baserat på förändringar i konsumentprisindex.

Bostad

Den fastighet där eleven är folkbokförd.

Färdväg

Den kortaste kombinerade gång-, cykel- och/eller bilväg från bostaden till skolan.

Linjetrafik

Persontransporter med allmänna kommunikationer.

Skolans fastighet

Den adress där skolans huvudbyggnad ligger och som är skolans officiella adress.

Särskild anordnad transport

Beställningstrafik med taxi.

2.3 Rätt till elevresa för gymnasieelever

Med elevresor avses gymnasieelevers resor mellan bostad och skola. De gäller till och med vårterminen eleven fyller 20 år. Även elever i fristående skolor kan ansöka om bidrag till elevresor. Bidraget beviljas i första hand i form av ett busskort och i andra hand som kontant ersättning.

För att en gymnasieelev ska få bidrag till elevresor gäller följande:

- Eleven studerar på heltid.
- Eleven har rätt till studiehjälp enligt studiestödslagen.
- Resan mellan bostaden och skolan är minst 6 kilometer.

Med bostad menas den adress där eleven är folkbokförd. Elever under 18 år har rätt till ersättning för elevresa från sin växelvisa adress. Elev som uppfyller ovanstående regler tilldelas ett busskort om resorna kan göras med linjetrafik.

Högsta förvaltningsdomstolen (HFD) mål 2021–6231

En elev som uppfyller ovanstående regler, men inte kan utnyttja linjetrafik, kan ansöka om kontant ersättning om något av nedanstående alternativ uppfylls:

- Färdvägen till närmaste hållplats är minst 6 km.
- Bussförbindelse saknas helt.
- Särskilda skäl. Ansökan kompletteras med läkarintyg.

Särskild transport för elever med funktionsnedsättning beviljas bara om både elevens hemadress och gymnasieskolan är belägna i Gävle kommun.

3. Överklagan av beslut

Beslut om skolskjuts kan överklagas på två olika sätt:

1. förvaltningsbesvär enligt 28 kap. skollagen
2. laglighetsprövning enligt 13 kap. kommunallagen.

3.1 Förvaltningsbesvär

Förvaltningsrätten kan pröva ärendet för att eventuellt fatta ett annat beslut.

Förvaltningsrätten prövar överklagandet i sak, vilket innebär att hela handläggningen granskas.

Det är bara eleven och/eller elevens vårdnadshavare som kan överklaga och beslut kan bara överklagas när det gått emot den sökandes önskan.

Tiden för överklagande är tre veckor från den dag då den klagande tog del av beslutet.

Förvaltningsbesvär utesluter laglighetsprövning (se nedan). Om det inte finns någon^{Sid 11(11)} särskild bestämmelse om överklagande i 28 kap. skollagen så kan ett beslut i stället överklagas med laglighetsprövning.

3.2 Laglighetsprövning

Laglighetsprövning innebär att ett överklagat beslut ska upphävas om

- det inte har tillkommit i laga ordning *eller*
- om beslutet inte räknas som en angelägenhet för kommunen
- om det organ som har fattat beslutet har överskridit sina befogenheter
- om beslutet strider mot någon författning.

Det är alltså frågan om en prövning av om beslutet är lagligt, och inte om beslutet är lämpligt. Domstolen får inte ersätta det överklagade beslutet med ett nytt utan kan bara avslå eller avvisa det, alternativt upphäva det överklagade beslutet.

Ett avslag på begäran om skolskjuts ska överklagas inom 3 veckor. Om det var ett delegationsbeslut med särskilt protokoll räknas klagotiden från den dag då protokollet tillkännagavs på kommunens anslagstavla. Om beslutet anmälades hos nämnd räknas klagotiden från den dag då det justerade protokollet från nämndens sammanträde anslogs.